

**Opracowała:
Małgorzata Jaraszek-Warsicka**

SPÓŁKA JAWNA

Spółka jawna

Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (j.t. Dz.U. 2016 r., poz 1578, z późn. zm.)

Art. 22 Spółką jawną jest **spółka osobowa**, która **prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą**, a nie jest inną spółką handlową.

Umowa co najmniej 2 osób fizycznych, prawnych lub tzw. ułomnych osób prawnych zawarta **na piśmie pod rygorem nieważności** (art. 23 ksh).

Dopuszczalność zawarcia umowy/zmiany umowy przy wykorzystaniu wzorca umownego/uchwały (art. 23¹ ksh).

Firma

Firma powinna zawierać nazwiska lub firmy (nazwy) wszystkich wspólników, jednego albo kilku wspólników oraz dodatkowe oznaczenie „spółka jawna” (dopuszczalne używanie skrótu „sp.j.”) (art. 24 ksh).

Przykłady: „Stanisław Kowalski i Zygmunt Bąk spółka jawna”, „S. Kowalski, Z. Bąk spółka jawna”, „Kowalski i wspólnicy spółka jawna”, „Kowalski i synowie usługi budowlane spółka jawna”, „Kowalski i Bąk spółka małopolska spółka jawna”.

Umowa spółki/rejestracja

Umowa spółki jawnej powinna zawierać (art. 25 ksh):

- firmę i siedzibę spółki;
- określenie wkładów wnoszonych przez każdego wspólnika i ich wartość;
- przedmiot działalności spółki;
- czas trwania spółki.

Dla **zmiany umowy** spółki wymagana jest **jednomyślność**, chyba, że umowa spółki stanowi inaczej.

Wkłady

Współdziałanie do jakiego zobowiązuje się każdy ze wspólników nie musi być jednakowe i może polegać na:

- wniesieniu praw majątkowych;
- wniesieniu praw na dobrach niematerialnych (np. patenty, prawa autorskie, know how, prawa z rejestracji znaków towarowych);
- świadczeniu pracy lub innych usług.

Wkłady c.d.

Umowa spółki powinna określać wkłady wnoszone przez każdego wspólnika i ich wartość.

Wkłady należy wyceniać wedle ich wartości rynkowej, a w przypadku jej braku według rozsądnej oceny wspólników.

Jeżeli umowa spółki nie zawiera informacji o wartości poszczególnych wkładów – uważa się, że **wkłady są równe** (art. 48 § 1 ksh).

Wkłady c.d.

Prawa, które wspólnik zobowiązuje się wnieść na spółkę uważa się za przeniesione na spółkę (art. 48 § 3 ksh) – skutek rozporządzający.

Wspólnik nie jest uprawniony ani zobowiązany do podwyższenia umówionego wkładu (art. 50 § 2 ksh).

W przypadku zawarcia lub zmiany umowy spółki przy wykorzystaniu **wzorca umowy** wkład wspólnika może być **wyłącznie pieniężny** (art. 48 § 2¹ ksh).

Udział kapitałowy wspólnika odpowiada **wartości rzeczywiście wniesionego wkładu** (art. 50 § 1 ksh).

Rejestracja w KRS

Każdy wspólnik ma prawo i obowiązek zgłoszenia spółki do rejestru – nawet ten, który nie jest uprawniony zgodnie z umową do reprezentowania spółki.

Zgłoszenie powinno zawierać (art. 26 ksh):

- firmę, siedzibę i adres spółki;
- przedmiot działalności spółki;
- nazwiska i imiona albo firmy (nazwy) wspólników oraz ich adresy/adresy do doręczeń;
- nazwiska i imiona osób, które są uprawnione do reprezentowania spółki i sposób jej reprezentacji.

Osobowość prawna

Spółka jawna **powstaje z chwilą wpisu do KRS** – wpis konstytutywny ze skutkiem ex nunc.

Posiada osobowość prawną (art. 8 ksh).

Spółka osobowa może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną – **zdolność do czynności prawnych, zdolność sądowa.**

Zbycie ogółu praw i obowiązków

Zakaz rozszczepiania praw i obowiązków w spółce nie dotyczy rozporządzenia wierzytelnościami (art. 10 ksh) (nie jest możliwe zbycie pojedynczych praw).

Ogół praw i obowiązków wspólnika może być przeniesiony na inną osobę tylko wówczas, gdy umowa spółki tak stanowi i tylko po uzyskaniu pisemnej zgody wszystkich pozostałych wspólników, chyba że umowa spółki stanowi inaczej.

W ww. przypadku zbycia, za zobowiązania występującego wspólnika związane z uczestnictwem w spółce i zobowiązania tej spółki odpowiadają **solidarnie występujący oraz wstępujący wspólnik**.

Odpowiedzialność wspólników

Osoby, które działały w imieniu spółki po jej zawarciu, a **przed jej wpisem do rejestru**, za zobowiązania wynikające z tego działania odpowiadają **solidarnie** (art. 25¹ § 2 ksh).

Subsydiarna odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki po wpisaniu spółki do KRS (art. 31 ksh) – wierzyciel spółki może prowadzić egzekucję z majątku wspólnika w przypadku, gdy egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna.

Odpowiedzialność wspólników c.d.

Subsydiarna odpowiedzialność wspólnika nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko wspólnikowi, zanim egzekucja z majątku spółki okaże się bezskuteczna.

Subsydiarna odpowiedzialność wspólnika nie dotyczy zobowiązań powstałych przed wpisem spółki do rejestru.

Odpowiedzialność wspólnika c.d.

Osoba przystępująca do istniejącej spółki odpowiada za zobowiązania spółki powstałe przed datą jej przystąpienia (art. 32 ksh).

Osoba, która zawarła umowę spółki z przedsiębiorcą jednoosobowym, który wniósł do spółki przedsiębiorstwo odpowiada także za zobowiązania powstałe przy prowadzeniu tego przedsiębiorstwa przed dniem utworzenia spółki **do wartości wniesionego przedsiębiorstwa według stanu z chwili wniesienia, a cen z chwili zaspokojenia wierzyciela** (art. 33 ksh).

Majątek spółki

W skład majątku spółki wchodzi (art. 28 ksh):

- wniesione przez wspólników wkłady;
- to co zostanie w czasie trwania spółki nabyte na jej rzecz;
- pożytki, dochody i surogaty z majątku spółki.

Zmniejszenie udziału kapitałowego wymaga zgody pozostałych wspólników.

Wspólnik nie może potrącać wierzytelności przysługującej mu wobec spółki z wierzytelnością spółki, która przysługuje spółce wobec wspólnika z tytułu wyrządzonej szkody.

Majątek spółki c.d.

W czasie trwania spółki wierzyciel osobisty wspólnika może uzyskać zajęcie tylko tych praw służących wspólnikowi z tytułu udziału w spółce, którymi wspólnikowi wolno rozporządzać (art. 62 § 1 ksh).

Jeżeli wspólnik zawrze inną umowę spółki lub przeniesie na osobę trzecią niektóre prawa z tytułu uczestnictwa w spółce, wówczas ani jego wspólnik, ani następcą prawny nie stają się wspólnikami spółki jawnej.

Prowadzenie spraw spółki

Każdy wspólnik jest uprawniony i obowiązany do prowadzenia spraw spółki chyba, że umowa spółki stanowi inaczej.

Umowa spółki lub uchwała wspólników może:

- powierzyć prowadzenie spraw spółki tylko jednemu lub części wspólników – pozostali wspólnicy są wówczas wyłączeni od prowadzenia spraw spółki (art. 40 ksh);
- powierzyć prowadzenie spraw spółki osobie trzeciej nie będącej wspólnikiem (co nie wyłącza prawa wspólników do ich prowadzenia) – nie można wyłączyć wszystkich wspólników od prowadzenia spraw spółki.

Każdy wspólnik ma prawo do osobistego zasięgnięcia informacji o stanie majątku spółki i osobistego przeglądania ksiąg i dokumentów spółki – prawa tego nie można wyłączyć ani go ograniczyć – przepis bezwzględnie obowiązujący.

Prowadzenie spraw spółki c.d.

Bez uprzedniej uchwały wspólników, wspólnik mający prawo prowadzenia spraw spółki może:

- prowadzić **sprawy nieprzekraczające zakresu zwykłych czynności spółki** (art. 39 § 2 ksh);
lub
- dokonać **czynności nagłej, której zaniechanie mogłoby wyrządzić spółce poważną szkodę** (art. 44 ksh).

Prowadzenie spraw spółki c.d.

Zgody wszystkich wspólników wymagają:

- sprawy przekraczające zwykły zarząd;
- sprawy dotyczące zwykłego zarządu, co do których został złożony sprzeciw przez innego wspólnika (wspólnika nie wyłączonego od prowadzenia spraw spółki).

Prowadzenie spraw spółki c.d.

Sprzeciw wspólnika musi być wyraźny, skierowany przeciwko konkretnej czynności przed jej dokonaniem (**sprzeciw spóźniony jest bezskuteczny**).

Za prowadzenie spraw spółki wspólnik nie otrzymuje wynagrodzenia, choć umowa spółki może stanowić inaczej.

Prawo prowadzenia spraw spółki może być odebrane wspólnikowi z ważnych powodów, na mocy prawomocnego orzeczenia sądu (z wnioskiem powinni wystąpić wszyscy pozostali wspólnicy) (art. 47 ksh).

Powyższe prawo dotyczy także **zwolnienia wspólnika od obowiązku prowadzenia spraw spółki**.

Reprezentacja

Każdy wspólnik ma prawo reprezentować spółkę – prawa tego nie można ograniczyć ze skutkiem wobec osób trzecich (art. 29 kc).

Umowa spółki może przewidywać, że (art. 30 ksh):

- **wspólnik jest pozbawiony prawa reprezentowania spółki tzw. umowne prawo pozbawienia wspólnika prawa reprezentacji; albo**
- **że jest uprawniony do reprezentowania spółki tylko łącznie z innym wspólnikiem lub prokurentem** (udzielenie prokury - zgoda wszystkich wspólników uprawnionych do prowadzenia spraw spółki) (odwołanie prokury – każdy wspólnik mający prawo do prowadzenia spraw spółki).

Umowne prawo pozbawienia wspólnika prawa reprezentacji – nie jest ujawniane w rejestrze (można się o nim dowiedzieć analizując umowę spółki/przeoglądając dokumenty rejestrowe).

Reprezentacja c.d.

Pozbawienie wspólnika prawa reprezentowania spółki może nastąpić **wyłącznie z ważnych powodów** na mocy prawomocnego orzeczenia sądu – na wniosek każdego wspólnika (orzeczenie podlega zgłoszeniu do KRS) (art. 30 § 2 ksh).

Ważne powody to np.: niezdolność umysłowa, przewlekła, ciężka choroba, rażące niedbalstwo przy działaniu.

Udział w zyskach i stratach

- **Równy udział w zyskach i stratach niezależnie od rodzaju i wartości wkładu;**
- **Określony w umowie spółki udział w zyskach odnosi się w razie wątpliwości do udziału w stratach;**
- **Umowa spółki może zwolnić wspólnika od udziału w stratach.**

Udział w zyskach i stratach c.d.

Wspólnik może żądać podziału i wypłaty całości zysku z **końcem roku obrotowego**.

Jeżeli wskutek poniesionej przez spółkę straty udział kapitałowy wspólnika został uszczuplony, zysk przeznacza się w pierwszej kolejności na uzupełnienie udziału wspólnika.

Wspólnik ma prawo żądać corocznie wypłacenia odsetek w wysokości 5% od swojego udziału kapitałowego, nawet gdy spółka poniosła stratę (art. 53 ksh).

Wypowiedzenie udziału

Jeżeli **spółka** została zawarta **na czas nieoznaczony**, każdy wspólnik może z niej wystąpić wypowiadając swój udział **na 6 miesięcy przed końcem roku obrotowego** (art. 61 ksh) – umowa spółki może przewidywać krótszy termin.

Spółkę zawartą na czas życia wspólnika uważa się za zawartą na czas nieoznaczony.

Można przewidzieć prawo wypowiedzenia udziału przez wspólnika także w umowie spółki zawartej na czas oznaczony.

Wypowiedzenie udziału c.d.

Wypowiedzenie udziału przez współnika to jednostronna czynność prawna – oświadczenie woli.

Wspólnik wypowiadający udział nie musi uzasadniać swojej decyzji, oświadczenie w tej sprawie powinno zostać **złożone wszystkim pozostałym wspólnikom albo wspólnikowi uprawnionemu do reprezentowania spółki** (forma pisemna dla celów dowodowych).
Wypowiedzenie udziału z zastrzeżeniem warunku jest niedopuszczalne.

Wypowiedzenie udziału c.d.

Wypowiedzenie udziału przez wierzyciela osobistego wspólnika (art. 62 ksh.) – przepis bezwzględnie obowiązujący (umowa spółki na czas oznaczony jak i nieoznaczony)

Jeżeli w ciągu ostatnich 6 miesięcy przeprowadzono bezskuteczną egzekucję z ruchomości wspólnika, wówczas jego wierzyciel osobisty, który na podstawie tytułu egzekucyjnego uzyskał zajęcie roszczeń służących wspólnikowi w przypadku jego wystąpienia lub rozwiązania spółki, może wypowiedzieć umowę spółki na 6 miesięcy przed końcem roku obrotowego.

Umowa spółki może przewidywać krótszy termin wypowiedzenia.

Rozliczenie z występującym wspólnikiem

Występującemu wspólnikowi wypłaca się w pieniądzu jego udział kapitałowy obliczony na podstawie **osobnego bilansu** uwzględniającego **wartość zbywczą majątku spółki**. Rzeczy wniesione do spółki przez wspólnika tylko do używania zwraca się w naturze (art. 65 ksh).

Jako dzień bilansowy przyjąć należy:

- w przypadku wypowiedzenia udziału – **ostatni dzień roku obrotowego, w którym upłynął termin wypowiedzenia;**
- w przypadku śmierci wspólnika lub ogłoszenia upadłości – **dzień śmierci albo dzień ogłoszenia upadłości;**
- w przypadku wyłączenia wspólnika na mocy prawomocnego orzeczenia sądu – **dzień wniesienia pozwu.**

Rozliczenie c.d.

Jeżeli udział kapitałowy wspólnika występującego przy rozliczeniu wykazuje wartość ujemną, jest on obowiązany wyrównać spółce brakującą wartość.

Jeżeli w spółce składającej się z 2-ch wspólników po stronie jednego z nich zaistnieje powód rozwiązania spółki, sąd może przyznać drugiemu wspólnikowi prawo do przejęcia majątku spółki z obowiązkiem rozliczenia się z występującym wspólnikiem zgodnie z art. 65 ksh.

Śmierć wspólnika

Jeżeli umowa spółki milczy na temat możliwości wstąpienia spadkobierców do spółki, to śmierć wspólnika stanowi przyczynę rozwiązania spółki.

Jeżeli umowa spółki przewiduje możliwość wstąpienia spadkobierców do spółki i spadkobierców jest kilku, są oni traktowani jako tzw. „**wspólnik zbiorowy**” - do wykonywania praw w spółce muszą powołać swego przedstawiciela (może być to jeden z nich lub osoba trzecia). Do czasu wskazania wspólnego przedstawiciela pozostali wspólnicy mogą dokonywać samodzielnie (bez nich) czynności z zakresu prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji a one wiążą spadkobierców – (art. 60 ksh) przepis bezwzględnie obowiązujący.

Rozwiązanie spółki

Przesłanki rozwiązania spółki (art. 58 § 1ksh):

- przyczyny przewidziane w umowie spółki;
- jednomyślna uchwała wszystkich wspólników;
- ogłoszenie upadłości spółki;
- śmierć wspólnika lub ogłoszenie jego upadłości;
- wypowiedzenie umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela osobistego wspólnika;
- prawomocne orzeczenie sądu.

Rozwiązanie spółki c.d.

Z ważnych powodów każdy wspólnik może żądać rozwiązania spółki przez sąd (ar. 63 § 1 ksh) – przepis art. 63 ksh bezwzględnie obowiązujący.

Jeżeli ważny powód zachodzi po stronie jednego ze wspólników, sąd może na wniosek pozostałych wspólników orzec o wyłączeniu tego wspólnika ze spółki.

Powództwo o rozwiązanie należy wytoczyć przeciwko wszystkim pozostałym wspólnikom, którzy nie występują po stronie czynnej procesu.

Wyrok sądu ma charakter konstytutywny i wywołuje skutki prawne na przyszłość *ex nunc*.

Pomimo śmierci lub ogłoszenia upadłości wspólnika oraz pomimo wypowiedzenia umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela osobistego wspólnika spółka trwa nadal pomiędzy pozostałymi wspólnikami, jeżeli umowa spółki tak stanowi lub pozostali wspólnicy tak postanowili (art. 64 ksh).

Ustalenie takie w przypadku śmierci lub ogłoszenia upadłości wspólnika powinno nastąpić niezwłocznie, a w przypadku wypowiedzenia – przed upływem terminu wypowiedzenia.

Likwidacja

Na miejsce wspólnika upadłego wchodzi syndyk.

Likwidatorami są wszyscy wspólnicy.

Wspólnicy mogą powołać na likwidatorów tylko niektórych spośród siebie lub osoby trzecie – uchwała wymaga jednomyślności, chyba że umowa stanowi inaczej.

Likwidator może być **odwołany** tylko w drodze **jednomyślnej uchwały wspólników**.

Likwidacja c.d.

Sąd rejestrowy może, z ważnych powodów, na wniosek wspólnika lub innej osoby mającej w tym interes prawny, ustanowić likwidatorami tylko niektórych spośród wspólników, jak również inne osoby (art. 71 ksh) oraz odwołać likwidatora (art. 73 ksh) – przepisy bezwzględnie obowiązujące.

Wpis w KRS likwidatorów powołanych przez sąd i wykreślenie z KRS likwidatorów odwołanych przez sąd następuje z urzędu.

Likwidacja

Gdy jest kilku likwidatorów reprezentują oni spółkę łącznie, chyba, że wspólnicy lub sąd powołujący likwidatorów postanowili inaczej.

W sprawach, w których wymagana jest uchwała likwidatorów, rozstrzyga większość głosów, chyba, że wspólnicy lub sąd powołujący likwidatorów postanowili inaczej.

Otwarcie likwidacji powoduje wygaśnięcie prokury – w okresie likwidacji nie może być ustanowiona prokura.

Likwidacja

Do zadań likwidatorów należy:

- zakończenie bieżących interesów spółki;
- ściągnięcie wierzytelności spółki;
- wypełnienie zobowiązań spółki;
- upłynnienie majątku spółki.

Nowe interesy mogą być podejmowane tylko jeśli jest to niezbędne do ukończenia spraw w toku.

Sporządzenie bilansu na dzień otwarcia i zamknięcia likwidacji – (gdy likwidacja trwa dłużej niż rok – na dzień kończący każdy rok obrotowy).

Likwidacja

Z majątku spółki spłaca się zobowiązania spółki oraz pozostawia kwoty na pokrycie zobowiązań niewymagalnych lub spornych.

Pozostały majątek dzieli się między wspólników stosownie do postanowień umowy, a w przypadku ich braku spłaca się wspólnikom udziały.

Rzeczy wniesione przez wspólnika do spółki tylko do użytkowania zwraca się wspólnikowi w naturze.

Likwidacja

Nadwyżkę dzieli się między wspólników w stosunku w jakim uczestniczą w zyskach.

Niedobór (majątek spółki nie wystarcza na spłatę udziałów i długów) dzieli się między wspólników stosownie do postanowień umowy, a w ich braku – w stosunku w jakim wspólnicy uczestniczą w stracie.